

Akkeronkruiden en akkerbouw

Ton Rotteveel (Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen)

Akkeronkruiden vormen een bijzondere groep planten die zich aan akkerbouw hebben aangepast. Om akkeronkruidsoorten te kunnen behouden is het noodzakelijk om inzicht te hebben in de ecologie van deze planten; in akkerbouwsystemen zelf, en in de verschillende effecten van beheersmaatregelen.

Akkeronkruiden vormen een heterogene groep planten die tot ca. 30 families behoren en veelal pionier- of ruigtesoorten zijn. Het betreft meestal thermo- en geofieten.

Voorkomen en ontwikkeling worden bij alle planten sterk bepaald door biotische en abiotische omstandigheden. Klimaat en bodem spelen een zeer belangrijke rol, evenals de waterhuishouding van de standplaats. Minstens even belangrijk is de invloed van concurrentie door het gewas en andere plantensoorten, herbivorie (insekten, nematoden, slakken, etc.) en het optreden van ziekten.

De plant 'antwoordt' op deze externe invloeden met intern vastgelegde eigenschappen zoals kiemrust, kieming, groeisnelheid, vermeerdering, etc. Elke soort heeft daardoor eigen specifieke mogelijkheden en eisen om zich te ontwikkelen.

Akkerbouw bestaat uit een reeks aan elkaar gerelateerde factoren zoals grondbewerking, bemesting, mechanisatie en gewasbescherming. Deze bepalen tezamen in zeer sterke mate de voor akkeronkruiden beschikbare groeimogelijkheden (niches). Optimalisering van akkerbouw betekent het scheppen van de grootst mogelijke niche voor het gewas ten koste van alle andere niches, inclusief die voor akkeronkruiden.

Optimalisering leidt daarmee tot nivellering, wat ook geldt voor mechanisatie en bouwplanversmalling. Ook gewasbescherming heeft sterk nivellerende effecten, hoewel incidenteel soorten enorm van het gebruik van gewasbeschermingsmethoden kunnen profiteren. Dit geldt ook voor zeldzame akkeronkruiden, en eveneens voor onkruidbestrijding inclusief de chemische variant daarvan.

Voor een goed beheer van akkeronkruiden is het noodzakelijk te voldoen aan kiemingsvoorwaarden van de betreffende soorten; te zorgen voor voldoende ontsnapping aan bestrijdingssystemen; de concurrentie in het algemeen laag te houden en de gewenste onkruiden gelegenheid tot voldoende vermeerdering te geven. Gevarieerde vegetaties ontstaan alleen bij voldoende variatie in ruimte en tijd.